

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Studijní obor: **Anglický jazyk a literatura (dvouoborové studium)**

Název práce: **Motiv smrti ve vybraných románech Michaela Cunnighama**

Autorka práce: **Tereza Kouklíková**

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Ladislav Nagy, Ph.D.**

Oponent bakalářské práce: **Mgr. Tomáš Jajtner, Ph.D. et Th.D.**

Stručná charakteristika práce

Práce Terezy Kouklíkové analyzuje motiv smrti ve vybraných románech Michaela Cunnighama (*Vzorové dny*, *Sněhová královna*, *Tělo a krev* a *Domov na konci světa*). Po kratším úvodu, v němž je vysvětlen výběr tématu BP, autorka kontextualizuje motiv smrti v klíčových dílech americké literární tradice (1. kap.). Od 2. kapitoly pak přechází přímo k interpretaci díla M. Cunnighama: začíná u motivu trojúhelníkových vztahů (3. kap.), poté se přesouvá k tématu nemoci AIDS a nekonvenčních rodin (4. kap.), k problémům spojeným se ztrátou dítěte (4. kap.), k posmrtnému životu a vnímání nadpozemského (5. kap.), k motivu „smrti rodu“ a jeho pokračování (6. kap.). Celý text je zakončen shrnujícím závěrem.

Celkové zhodnocení

Celkově se jedná o slušnou BP, která plně vyhovuje zásadním požadavkům, které na tyto práce klademe. Práce je nejzajímavější v interpretačních pasážích, kde autorka prokazuje solidní schopnost analyzovat a interpretovat nejednoduché texty, navíc ve vztahu k možná nejsložitějšímu filozofickému a psychologickému fenoménu lidské existence, tj. smrti. Celý text je napsán živě a se zřetelným zaujetím, Tereza odkazuje k nezvykle širokému spektru sekundární literatury a své analýzy se snaží podpořit kontextem filozofické a psychologické literatury.

V závěru BP autorka zmiňuje, že „i přes rozsáhlost bakalářské práce nebylo možné zahrnout všechna témata, motivy a jemné textové nuance související s hlavním zkoumaným předmětem; určitě by si zasloužily v budoucnu více pozornosti“ (str. 56). V této souvislosti si dovoluji několik laskavých kritických poznámek, které by pojednání tématu v rozšířené podobě mohly pomoci.

V úvodu se Tereza pokouší načrtnout jakési stručné dějiny motivu smrti v klíčových kanonických dílech americké literatury s odkazem na různé literárně-historické, filozofické, ale i psychologické práce. Ač se v tomto úvodu tematizují podstatné věci, dost často se tu směšují odlišné roviny chápání fenoménu smrti (biblicko-teologické chápání v puritánské tradici, filozofická pojetí smrti v transcendentalismu, psychologická zkoumání extrémních

stavů lidské existence v gotickém románu, příp. v hororu, reflexe války apod.) a nezřídka se tu objevují značně zhrubělé, ba krajně problematické interpretace.

Tento problém vystupuje nejzřetelněji v autorčině chápání biblicko-teologického kontextu puritánské tradice a v poněkud zavádějících interpretacích díla M. Heideggera a C. G. Junga. Nejde tu pouze o pochopitelný nedostatek filozoficko-teologického vzdělání, ale i o poněkud zakřivený pohled na „novost“ pojetí smrti u autorů jako je M. Cunningham. Biblicko-teologický kontext amerického puritanismu jistě nenabízí jen psychologickou „útěchu“ projevující se „bezohledností k zoufalství“, jak se dočteme v BP. Nabízí především určité **chápání smrti**: smrti nejen jako nesporného konce nám známého a poznatelného typu bytí, ale jako **přechodu**. Nedělá tedy ze smrti „ne-smrt“ – jak plyne z autorčina textu – nýbrž **cestu**, která mění nejen význam smrti, ale především života. Konečnost smrti tedy „neodmítá“, ale přijímá – byť jinak. Tím je nejruznějším „ne-teologickým“ chápáním možná blíže, než si autorka myslí.

Tento „diskontinuitní“ model chápání západní tradice (viz poněkud ideologicky působící odkaz na „temný stín středověku“ již na str. 4) spojený s **velmi neartikulovanou formou chápání náboženství** (viz mnoho odkazů na „Boha“ a „boha“ jakoby jakýkoli „bůh“ či „Bůh“ byli totéž, a tím i kultura tímto nebo oním náboženstvím utvářená) vede ke značné necitlivosti i k mnoha nuancím sekulárního, nenáboženského pojetí smrti, protože i ony pracují s různými obrazy „života po smrti“ vzatými z tradic křesťanských i ne-křesťanských, byť mají podobu vzpomínky, spojení se zemí či jiné formy „existence v ne-existenci“.

Nenáboženskou, (hlubinně-) psychologickou interpretací starých tradic je nepochybně i dílo C. G. Junga, která s obrazy „starých“ antropologií pracuje jako s jazykem duše, resp. já (*Selbst*). V té souvislosti je dosti nepochopitelný odkaz na str. 33: autorka zde interpretuje postavu Ericha z románu *Domov na konci světa*, a přitom přímo odkazuje na jakousi Jungovu stať (neuvádí bohužel jakou, čímž celý odkaz pozbývá na relevanci). Není vůbec jasné, zda autorka chápe Jungovo pojetí nevědomí, ale také smrti. Jung mimo jiné hovoří o práci, kterou musí „duše“ v jeho pojetí projít v době, kdy se – jak říká – okolo 50. roku věku (příp. dříve, je-li neodvratná) smrt „rodí“. Smrt je tedy pro Junga jistý přechodový rituál, kterým duše hledá svoji poslední integraci („individuaci“).

Zajímavý je v této souvislosti autorčin vágní odkaz na puritánské elegie: jistě by bylo možné celé věci porozumět lépe, kdybychom ji nechápali jen jako nějaké staré haraburdí, ale jako formu „smutkové práce“ (*Trauerarbeit*), jak se dočteme např. u S. Freuda či právě u C. G. Junga.

Autorčino porozumění Heideggerově konceptu smrti je značně zmatené. Klíčovým problémem lidské existence („*Dasein*“) pro Heideggera je jeho vědomá finalita: člověk je *bytím-k-smrti* (*Zum-Tode-Sein*). Jeho úkol tváří v tvář této finalitě je hledání tzv. „autentické“ existence, tj. takové, která neutíká před hrází smrti, ale překonává ji *péčí* (*Sorge*) a odvážnou konfrontací s touto vlastní finalitou (tj. tím, že ji prožije a na tento okamžik se připravuje).

Práci by jistě prospěla větší citlivost k autonomii různých humanitních oborů. Autorka má sklon redukovat vše jen na jakýsi neurčitý psychologismus (viz odkazy na „necitlivost“

puritánů, psychologizující interpretace vztahu k „žalu“ umírajících apod.) Smrt jistě není jen fakt biologické finality, ale centrální fenomén antropologické reflexe (v mnoha antropologických pojednáních se kupř. sám proces hominizace dává do souvislosti se zrodem pohřebních rituálů a představ, které skonu konkrétní lidské bytosti dává důstojnost jedinečné osoby – tato bytost tedy už *umírá*, nikoli pouze *hyne* jako jiní tvorové živočišné říše).

Mám za to, že pro hlubší kontextualizaci Cunnighamova díla je možné nejen opravit zřejmé omyly či nedostatky, ale především dospět k hlubšímu vhledu do kontextu obrazů a myšlenkových konceptů, kterým tento americký spisovatel dává nové, tvůrčí výklady.

Práci **doporučuji** k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: **velmi dobře**

01. 06. 2018

Datum

Podpis